

WÓJT GMINY PRZYWIDZ

**PROGNOZA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO
PROJEKTU PROGRAMU USUWANIA AZBESTU I
WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU
GMINY PRZYWIDZ NA LATA 2012-2032**

LISTOPAD 2011 r.

WYKONAWCA:

EKOSTRATEG Agnieszka Orłowska

ul. Kolberga 12b/10,

81-881 Sopot,

tel. 504 088 836,

e-mail: biuro@ekostrateg.pl

www.ekostrateg.pl

Spis treści

1. PODSTAWA PRZYGOTOWANIA PROGNOZY ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO.....	4
2. INFORMACJE O ZAWARTOŚCI, GŁÓWNYCH CELACH PROGRAMU ORAZ JEGO POWIĄZANIACH Z INNYMI DOKUMENTAMI.....	7
2.1 POWIĄZANIA PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU Z INNYMI DOKUMENTAMI O CHARAKTERZE STRATEGICZNYM.....	7
2.2. GŁÓWNE CELE PROGRAMU.....	10
3. INFORMACJE O METODACH ZASTOSOWANYCH PRZY SPORZĄDZANIU PROGNOZY.....	12
4. PROPOZYCJE DOTYCZĄCE PRZEWIDYWANYCH METOD ANALIZY SKUTKÓW REALIZACJI POSTANOWIEŃ PROGRAMU ORAZ CZĘSTOTLIWOŚCI JEJ PRZEPROWADZANIA.....	13
5. INFORMACJE O MOŻLIWYM TRANSGRANICZNYM ODDZIAŁYWANIU NA ŚRODOWISKO.....	14
6. ISTNIEJĄCY STAN ŚRODOWISKA ORAZ POTENCJALNE ZMIANY TEGO STANU W PRZYPADKU BRAKU REALIZACJI PROGRAMU.....	14
7. ISTNIEJĄCE PROBLEMY OCHRONY ŚRODOWISKA ISTOTNE Z PUNKTU WIDZENIA REALIZACJI PROGRAMU, W SZCZEGÓLNOŚCI DOTYCZĄCE OBSZARÓW PODLEGAJĄCYCH OCHRONIE NA PODSTAWIE USTAWY Z DNIA 16 KWIEŃNIA 2004 R. O OCHRONIE PRZYRODY.....	18
8. CELE OCHRONY ŚRODOWISKA USTANOWIONE NA SZCZEBLU MIĘDZYNARODOWYM, WSPÓLNOTOWYM I KRAJOWYM, ISTOTNE Z PUNKTU WIDZENIA PROGRAMU ORAZ SPOSOBY, W JAKICH TE CELE I INNE PROBLEMY ŚRODOWISKA ZOSTAŁY UWZGLĘDNIONE PODCZAS OPRACOWYWANIA DOKUMENTU.....	21
9. PRZEWIDYWANE ODDZIAŁYWANIA SKUTKÓW REALIZACJI PROGRAMU NA ŚRODOWISKO WRAZ Z OCENĄ ZNACZNOŚCI.....	22
9.1. ODDZIAŁYWANIE NA CELE I PRZEDMIOT OCHRONY OBSZARÓW NATURA 2000.....	22
9.2. ODDZIAŁYWANIE NA RÓZNORODNOŚĆ BIOLOGICZNĄ.....	22
9.3. ODDZIAŁYWANIE NA LUDZI.....	22
9.4. ODDZIAŁYWANIE NA ZWIERZĘTA.....	23
9.5. ODDZIAŁYWANIE NA ROŚLINY.....	24
9.6. ODDZIAŁYWANIE NA JAKOŚĆ WODY.....	24
9.7. ODDZIAŁYWANIE NA JAKOŚĆ POWIETRZA.....	24
9.8. ODDZIAŁYWANIE NA POWIERZCHNIĘ ZIEMI.....	25
9.9. ODDZIAŁYWANIE NA KRAJOBRAZ.....	25
9.10. ODDZIAŁYWANIE NA KLIMAT.....	25
9.11. ODDZIAŁYWANIE NA ZASOBY NATURALNE.....	25
9.12. ODDZIAŁYWANIE NA ZABYTKI.....	25
9.13. ODDZIAŁYWANIE NA DOBRA MATERIALNE.....	26
9.14. ODDZIAŁYWANIE Z UWZGLĘDNIENIEM ZALEŻNOŚCI MIĘDZY ELEMENTAMI ŚRODOWISKA I MIĘDZY ODDZIAŁYWANIAM I NA TE ELEMENTY.....	26
10. ROZWIĄZANIA MAJĄCE NA CELU ZAPOBIEGANIE, OGRANICZANIE LUB KOMPENSACJĘ PRZYRODNICZĄ NEGATYWNYCH ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO, MOGĄCYCH BYĆ REZULTATEM REALIZACJI PROGRAMU, W SZCZEGÓLNOŚCI NA CELE I PRZEDMIOT OCHRONY OBSZARU NATURA 2000 ORAZ INTEGRALNOŚĆ TEGO OBSZARU.....	28
11. ROZWIĄZANIA ALTERNATYWNE DO ROZWIĄZAŃ ZAWARTYCH W PROGRAMIE	32
12. PODSUMOWANIE.....	33

1. PODSTAWA PRZYGOTOWANIA PROGNOZY ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO

Zgodnie z art. 46 Ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U. z 2008 r. Nr 199, poz. 1227 ze zm.) przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko wymagają projekty polityk, strategii, planów lub programów w dziedzinie przemysłu, energetyki, transportu, telekomunikacji, gospodarki wodnej, gospodarki odpadami, leśnictwa, rolnictwa, rybołówstwa, turystyki i wykorzystywania terenu, opracowywanych lub przyjmowanych przez organy administracji, wyznaczających ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko.

Zgodnie z art. 51 ust. 1 cyt. ustawy organ opracowujący projekt ww. dokumentu sporządza prognozę oddziaływania na środowisko. Przedmiotowa Prognoza oddziaływania na środowisko Programu usuwania azbestu z terenu gminy Przywidz na lata 2012-2032 (zwana dalej Prognozą) sporządzona została zgodnie z wytycznymi zawartymi w art. 51 ust. 2 cyt. ustawy.

Niniejsza Prognoza zawiera:

- a) informacje o zawartości, głównych celach projektowanego dokumentu oraz jego powiązaniach z innymi dokumentami,
- b) informacje o metodach zastosowanych przy sporządzaniu prognozy,
- c) propozycje dotyczące przewidywanych metod analizy skutków realizacji postanowień projektowanego dokumentu oraz częstotliwości jej przeprowadzania,
- d) informacje o możliwym transgranicznym oddziaływaniu na środowisko,

Ponadto Prognoza określa, analizuje i ocenia:

- a) istniejący stan środowiska oraz potencjalne zmiany tego stanu w przypadku braku realizacji projektowanego dokumentu,
- b) stan środowiska na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem,
- c) istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności dotyczące obszarów podlegających ochronie na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody,
- d) cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu, oraz sposoby, w jakich te cele i inne problemy środowiska zostały uwzględnione podczas opracowywania dokumentu,
- e) przewidywane znaczące oddziaływania, w tym oddziaływania bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe i chwilowe oraz pozytywne i negatywne, na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru, a także na środowisko, a w szczególności na:

1. różnorodność biologiczną,
2. ludzi,
3. zwierzęta,
4. rośliny,
5. wodę,
6. powietrze,
7. powierzchnię ziemi,
8. krajobraz,
9. klimat,
10. zasoby naturalne,
11. zabytki,
12. dobra materialne

z uwzględnieniem zależności między tymi elementami środowiska i między oddziaływaniami na te elementy;

Przedmiotowa Prognoza przedstawia:

a) rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru,

b) biorąc pod uwagę cele i geograficzny zasięg dokumentu oraz cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru – rozwiązania alternatywne do rozwiązań zawartych w projektowanym dokumencie wraz z uzasadnieniem ich wyboru oraz opis metod dokonania oceny prowadzącej do tego wyboru albo wyjaśnienie braku rozwiązań alternatywnych, w tym wskazania napotkanych trudności wynikających z niedostatków techniki lub luk we współczesnej wiedzy.

Powszechne zainteresowanie problematyką ochrony środowiska w każdej dziedzinie życia człowieka wymaga opracowywania syntetycznych dokumentów, które zbierają informacje o stanie środowiska przyrodniczego człowieka oraz wyznaczają konkretne kierunki działań, które prowadzą w konsekwencji do zrównoważonego rozwoju obszaru.

Jednak każde zaproponowane działanie powinno zostać przeanalizowane pod kątem jego wpływu na środowisko traktowanego jako system połączonych ze sobą elementów. Działania, które w zamierzeniu mają poprawić stan jednego elementu środowiska przyrodniczego, mogą jednocześnie negatywnie wpływać na inny, bądź na kilka elementów. Należy zatem przeprowadzić dokładną analizę skutków realizacji proponowanych działań, tak aby wykluczyć potencjalne negatywne skutki oddziaływania instalacji i zmian w środowisku oraz wskazać, jakie postępowanie doprowadzi w efekcie

końcowym do osiągnięcia poprawy stanu środowiska gminy i pozwoli dążyć do jej zrównoważonego rozwoju.

Prognoza oddziaływania na środowisko skutków realizacji projektu Programu obejmuje tematykę związaną z analizą skutków realizacji działań, jakie zostały zaproponowane dla gminy Przywidz w zakresie gospodarki odpadami zawierającymi azbest, który zgodnie z art. 160 ust. 2 ustawy Prawo ochrony środowiska jest substancją stwarzającą szczególne zagrożenie dla środowiska.

Niniejszy dokument wskazuje na możliwe negatywne skutki oraz formułuje zalecenia dotyczące ich minimalizacji i przeciwdziałania. Ponadto stanowi element wspierający proces decyzyjny i procedurę konsultacji społecznych dotyczących uchwalenia Programu.

2. INFORMACJE O ZAWARTOŚCI, GŁÓWNYCH CELACH PROGRAMU ORAZ JEGO POWIĄZANIACH Z INNYMI DOKUMENTAMI

Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Przywidz może być traktowany jako dokument uszczegóławiający Plan Gospodarki Odpadami dla Gminy Przywidz. Został sporządzony w kontekście obowiązku usunięcia do 2032 roku wyrobów zawierających azbest oraz zapisów *Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032*, przyjętego Uchwałą Nr 39/2010 Rady Ministrów w dniu 15 marca 2010 r., który jest kontynuacją i aktualizacją celów oraz działań ustalonych w *Programie usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski*.

2.1 Powiązania projektowanego dokumentu z innymi dokumentami o charakterze strategicznym

Przy sporządzaniu Programu zachowano hierarchię wobec nadrzędnych dokumentów tj.:

- Aktualizacji Planu Gospodarki Odpadami dla Powiatu Gdańskiego 2010;
- Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla terenu województwa pomorskiego;
- Programu Ochrony Środowiska Województwa Pomorskiego na lata 2007 – 2010 z uwzględnieniem perspektywy 2011 – 2014 wraz z Planem Gospodarki Odpadami Województwa Pomorskiego 2010;
- Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032
- Krajowego Planu Gospodarki Odpadami 2014

W Aktualizacji PGO dla Powiatu Gdańskiego 2010 określono zadanie strategiczne jakim jest:

„Usunięcie do 2018 r. i unieszkodliwienie 60% masy azbestu i wyrobów zawierających azbest zinwentaryzowanych na terenie Powiatu, zgodnie z Programem usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla Powiatu Gdańskiego”.

Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla powiatu gdańskiego nie został opracowany.

Cytowany dokument wyznacza także cele strategiczne w gospodarce odpadami niebezpiecznymi:

- ⤴ Eliminacja azbestu zgodna z Programem usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest;
- ⤴ Społeczeństwo o wysokiej świadomości ekologicznej;
- ⤴ Sprawny system monitoringu systemu gospodarki odpadami.

W Programie usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla terenu województwa pomorskiego

zdefiniowano następujące cele w perspektywie krótko-, średnio-, i długoterminowej w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest i unieszkodliwiania odpadów azbestowych:

1. Uzyskanie pełnych materiałów z inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest ze wszystkich gmin województwa pomorskiego
2. zwiększenie świadomości mieszkańców w zakresie bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest
3. Bezpieczne usunięcie wyrobów zawierających azbest i unieszkodliwienie odpadów

W Programie Ochrony Środowiska Województwa Pomorskiego na lata 2007 – 2010 z uwzględnieniem perspektywy 2011 – 2014 wraz z Planem Gospodarki Odpadami Województwa Pomorskiego 2010 zdefiniowano:

- ⤴ Czwarty cel średniookresowy (2007-2014) 4 (I-4) Budowa systemu gospodarki odpadami, który w pełni realizuje zasadę zapobiegania i minimalizacji ilości wytwarzanych odpadów, zapewnia wysoki stopień ich odzysku oraz bezpieczne dla środowiska unieszkodliwienie (POŚ)
- ⤴ **Plan unieszkodliwiania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska** wraz z działaniami zmierzającymi do poprawy sytuacji w zakresie gospodarki odpadami (PGO) takimi jak:
 1. prowadzenie akcji informacyjno - edukacyjnej,
 2. opracowanie programu usuwania azbestu do 2032 r. dla województwa pomorskiego,
 3. opracowanie programu i harmonogramu usuwania wyrobów zawierających azbest w gminach i powiatach,
 4. realizację programów usuwania azbestu,
 5. unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest;
 6. wybudowanie kwater / składowisk na odpady zawierające azbest.

W Programie Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032 zawarto szereg obowiązków dla samorządów gminnych w zakresie usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest, m.in.:

- 1) gromadzenie przez wójta informacji o ilości, rodzaju i miejscach występowania wyrobów zawierających azbest oraz przekazywanie jej do marszałka województwa z wykorzystaniem dostępnego narzędzia informatycznego www.bazaazbestowa.pl;
- 2) przygotowywanie i aktualizacja programów usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest, także w ramach planów gospodarki odpadami;

- 3) organizowanie szkoleń lokalnych w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu nieruchomości bez korzystania z usług wyspecjalizowanych firm;
- 4) organizowanie usuwania wyrobów zawierających azbest przy wykorzystaniu pozyskanych na ten cel środków krajowych lub unijnych z uwzględnieniem zasad zawartych w *Programie*;
- 5) inspirowanie właściwej postawy obywateli w zakresie obowiązków związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest;
- 6) współpraca z marszałkiem województwa w zakresie inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest oraz opracowywania programów usuwania wyrobów zawierających azbest, w szczególności w zakresie lokalizacji składowisk odpadów zawierających azbest oraz urządzeń przewoźnych do przetwarzania odpadów zawierających azbest;
- 7) współpraca z mediami w celu propagowania odpowiednich inicjatyw społecznych oraz rozpowszechniania informacji dotyczących zagrożeń powodowanych przez azbest;
- 8) współpraca z organizacjami społecznymi wspierającymi realizację *Programu*;
- 9) współpraca z organami kontrolnymi (inspekcja sanitarna, inspekcja pracy, inspekcja nadzoru budowlanego, inspekcja ochrony środowiska).

W *Krajowym Planie Gospodarki Odpadami 2014* dla odpadów zawierających azbest zdefiniowano cel:

- ≡ **W okresie od 2011 do 2022 roku zakłada się sukcesywne osiągnięcie celów określonych w przyjętym w dniu 15 marca 2010 roku przez Radę Ministrów „Programie Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032”.**

Ponadto jako jeden z głównych kierunków działań w zakresie gospodarowania odpadami wskazano potrzebę intensyfikacji edukacji ekologicznej promującej właściwe postępowanie z odpadami oraz prowadzenie skutecznej kampanii informacyjno-edukacyjnej w tym zakresie.

Program stanowi podstawowy, obok Planu Gospodarki Odpadami dla Gminy Przywidz na lata 2004 – 2007 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2008-2011, dokument strategiczny w gminie dla realizacji zadań z zakresu gospodarki odpadami i użytkowania środowiska. Wskazuje priorytetowe obszary działań, wyrażone poprzez cele krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe w okresie 2012-2032.

Program stworzy realne ramy dla właściwej polityki w zakresie eliminacji substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska z terenu gminy Przywidz.

2.2. Główne cele Programu

W Programie określonych zostało 6 celów krótkoterminowych, 5 celów średnioterminowych oraz 3 cele długoterminowe:

Cele krótkoterminowe (2012-2015)

1. Pozyskiwanie funduszy ze źródeł własnych oraz zewnętrznych na realizację Programu
2. Zwiększenie świadomości mieszkańców w zakresie bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest, w tym ze szczególnym naciskiem na zagrożenia wynikające z niewłaściwego, samodzielnego demontowania azbestowych pokryć dachowych;
3. Organizacja akcji odbioru odpadów azbestowych w postaci zdemontowanych, niszczących płyt falistych z posesji osób fizycznych na składowisko oraz likwidacja "dzikich wysypisk" azbestu
4. Bezpieczne usunięcie 15 % ilości wyrobów zawierających azbest i unieszkodliwienie odpadów
5. Coroczna aktualizacja bazy danych o obiektach zawierających azbest;
6. Monitoring realizacji Programu

Cele średnioterminowe (2016-2022)

1. Bezpieczne usunięcie 35 % ilości wyrobów zawierających azbest i unieszkodliwienie odpadów
2. Kontynuacja pozyskiwania funduszy ze źródeł własnych oraz zewnętrznych na realizację Programu;
3. Prowadzenie szeroko zakrojonej działalności informacyjnej i edukacyjnej skierowanej do właścicieli, zarządców i użytkowników budynków zawierających azbest w zakresie obowiązku inwentaryzacji i sprawozdawczości;
4. Coroczna aktualizacja bazy danych o obiektach zawierających azbest z uwzględnieniem eliminowanych ilości;
5. Prowadzenie monitoringu realizacji Programu i okresowe raportowanie jego realizacji

Cele długoterminowe (2023-2032)

1. Bezpieczne usunięcie 50 % ilości wyrobów zawierających azbest i unieszkodliwienie odpadów
2. Aktualizacja inwentaryzacji i bazy danych o lokalizacji istniejących wyrobów zawierających azbest wraz z oceną stanu wyrobów;

3. Kontynuacja pozyskiwania funduszy ze źródeł własnych oraz zewnętrznych na realizację Programu

Tak przygotowany i opracowany dokument posłuży prawidłowej realizacji polityki w zakresie eliminacji wyrobów zawierających azbest na szczeblu lokalnym. Ich zasięg jest ograniczony do terenu Gminy Przywidz, ale w szerszym ujęciu stanowi ważny element gospodarki odpadami zawierającymi azbest na terenie kraju.

3. INFORMACJE O METODACH ZASTOSOWANYCH PRZY SPORZĄDZANIU PROGNOZY

W niniejszym opracowaniu dokonano analizy oddziaływań na środowisko zarówno w oparciu o dane literaturowe, jak i wizje lokalne i analizy przeprowadzone bezpośrednio w terenie. Zgromadzone dane dotyczyły:

- ▲ właściwości azbestu,
- ▲ wpływu na zdrowie ludzi,
- ▲ wpływu na inne elementy środowiska,
- ▲ sposobów jego unieszkodliwiania,
- ▲ obowiązujących przepisów w zakresie jego unieszkodliwienia, przewozu, składowania i oznaczania,
- ▲ zapisów wynikających z innych dokumentów strategicznych,

były następnie analizowane w kontekście lokalnych uwarunkowań i specyfiki przyrodniczej analizowanego terenu, tak aby możliwe było określenie realnego oddziaływania związanego z realizacją Programu.

Sporządzenie prognozy jest elementem strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu Programu, co wynika bezpośrednio z przepisów ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tj. Dz. U. z 2008 Nr 199, poz. 1227 ze zm.). Strategiczną ocenę oddziaływania na środowisko przeprowadza się w celu określenia w jaki sposób realizacja założeń Programu wpłynie na środowisko naturalne gminy.

Ze względu na swój charakter realizacja ta ma wywołać pozytywne skutki w zakresie:

- wyeliminowania odpadu niebezpiecznego ze środowiska
- ochrony istniejących obszarów cennych przyrodniczo;
- podniesienia świadomości ekologicznej i środowiskowej mieszkańców.

Prognoza powstała również w oparciu o inne dokumenty, których treść wspomogła przygotowanie krytycznej oceny Programu:

- „Wytyczne dotyczące zasad i zakresu uwzględniania zagadnień ochrony środowiska w programach sektorowych”;
- Prognozę oddziaływania na środowisko dla „Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032”
- „Prognozę oddziaływania na środowisko aktualizacji Programu ochrony środowiska Województwa Pomorskiego 2007-2010 z uwzględnieniem perspektywy 2011-2014, którego częścią stanowi projekt Planu Gospodarki Odpadami dla Województwa Pomorskiego 2010”;
- „Analizę oddziaływania na środowisko projektu „Planu gospodarki odpadami dla gminy Przywidz na lata 2004-2007 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2008-2011”.

4. PROPOZYCJE DOTYCZĄCE PRZEWIDYWANYCH METOD ANALIZY SKUTKÓW REALIZACJI POSTANOWIENÍ PROGRAMU ORAZ CZĘSTOTLIWOŚCI JEJ PRZEPROWADZANIA

Przyjęte założenia Programu, określone w celach powinny być sukcesywnie wdrażane przez Samorząd Gminy oraz inne podmioty, wskazane w ww. dokumentach. Realizacja ta powinna przebiegać zgodnie z zaprezentowanym w Programie harmonogramem rzeczowo – czasowo – finansowym. Przedstawienie zakresu działań i zadań w postaci harmonogramu w przyszłości pozwala na przejrzystą weryfikację ich realizacji.

W Programie określono sposób monitorowania postępów wdrażania jego zapisów. Będzie on przeprowadzany w trzech terminach: w roku 2016, w roku 2023, w roku 2030 (ewaluacja on going) i w roku 2032. W ten sposób można określić w jakim stopniu udało się zrealizować zapisy Programu, ale również czy założenia te były słuszne i nie odbiegają od rzeczywistości.

System monitoringu oparto na wskaźnikach, dostosowanych do celów i pozwalających w łatwy sposób ocenić postępy wdrażania założeń Programu.

Tabela 1. Przyjęte wskaźniki monitorowania i oceny Programu

Lp.	Cel	Wskaźnik	Jednostka
1.	Pozyskiwanie funduszy ze źródeł własnych oraz zewnętrznych na realizację Programu	Ilość pozyskanych środków Ilość wydatkowanych środków Liczba podmiotów, które skorzystały z dofinansowania	Tys. Zł / szt
2.	Zwiększenie świadomości mieszkańców w zakresie bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest, w tym ze szczególnym naciskiem na zagrożenia wynikające z niewłaściwego, samodzielnego demontowania azbestowych pokryć dachowych;	Liczba i rodzaj zorganizowanych akcji edukacyjnych, spotkań itp. Ilość osób uczestniczących w spotkaniach Ilość rozdyskrebowanych ulotek	Wskaźnik opisowy / szt.
3.	Organizacja akcji odbioru odpadów azbestowych w postaci zdemontowanych, niszczących płyt falistych z posesji osób fizycznych na składowisko oraz likwidacja "dzikich wysypisk" odpadów azbestowych	ilość odpadów azbestowych zebranych z terenu gminy	Mg
4.	Bezpieczne usunięcie 15%, 35%, 50% (odpowiednio dla każdego okresu) ilości wyrobów zawierających azbest i unieszkodliwienie odpadów	ilość usuniętych wyrobów zawierających azbest	Mg/ m ²
5.	Prowadzenie szeroko zakrojonej działalności informacyjnej i edukacyjnej skierowanej do właścicieli, zarządców i użytkowników budynków zawierających azbest w zakresie obowiązku inwentaryzacji i sprawozdawczości;	Liczba spotkań, podjętych działań przypominających o obowiązku, liczba informacji przekazanych wójtowi	Wskaźnik opisowy/ szt.

Wskaźniki dobrano dla każdego celu, w oparciu o założenie, że informacja o ich wartości musi być łatwo dostępna. Określanie wskaźników, dla których mogłyby wystąpić trudności w pozyskiwaniu informacji jest dla rzetelnej oceny bezcelowe.

Bardzo istotne jest przestrzeganie przyjętych terminów oceny oraz dokonywanie jej w sposób rzetelny. Pełna wiedza na temat postępów bądź zastoju we wdrażaniu Programu zapewni kontrolę nad przebiegiem procesu usuwania wyrobów zawierających azbest a ewaluacja *on going* w odpowiednim momencie pozwoli podjąć ewentualne dodatkowe działania w celu wypełnienia obowiązku usunięcia wyrobów azbestowych z terenu Gminy.

5. INFORMACJE O MOŻLIWYM TRANSGRANICZNYM ODDZIAŁYWANIU NA ŚRODOWISKO

Biorąc pod uwagę lokalny charakter możliwych do wystąpienia niekorzystnych oddziaływań na środowisko, odległość Gminy Przywidz od granic kraju (ponad 80 km), obostrzenia związane z wykonywaniem prac związanych z usuwaniem azbestu oraz obostrzenia wynikające z przepisów w zakresie transportu odpadów niebezpiecznych poza granice kraju, należy stwierdzić, że realizacja Programu nie będzie skutkowałą możliwością wystąpienia oddziaływań transgranicznych, wobec czego dokument ten nie musi być poddawany procedurze transgranicznej oceny oddziaływania na środowisko.

6. ISTNIEJĄCY STAN ŚRODOWISKA ORAZ POTENCJALNE ZMIANY TEGO STANU W PRZYPADKU BRAKU REALIZACJI PROGRAMU.

Powierzchnia gminy wynosi 12 962 ha, aż 42,02% to lasy i grunty leśne. Ważnym elementem krajobrazu gminy są zatem obszary leśne. Gmina Przywidz zaliczana jest do regionu leśnego Puszcza Kaszubska. W ujęciu siedliskowym przeważa las mieszany i las świeży, znacznie mniejsze tereny zajmują siedliska borowe, reprezentowane przede wszystkim przez bór mieszany świeży i sporadycznie przez bór świeży. Na siedliskach lasu mieszanego występuje bardzo duże zróżnicowanie drzewostanów. W północnej i centralnej części gminy dominują drzewostany sosnowe, bukowe i świerkowe, a w części południowo-wschodniej zdecydowanie przeważają drzewostany świerkowe. W domieszce występuje dąb, brzoza, grab i modrzew. Zróżnicowana struktura drzewostanów jest przede wszystkim efektem gospodarczej działalności człowieka. W przypadku dominacji sosny lub świerka jest to struktura niewłaściwa, odbiegająca od pożądanej – naturalnej, określonej przez warunki siedliskowe. Najwyższe siedliska – lasu świeżego występują w obrębie wierzchołków wysoczyzn, w północno-wschodniej części gminy (na wschód od Jodłowna). Gatunkiem dominującym w drzewostanach jest buk, sporadycznie sosna i świerk. Drzewostany bukowe należą do typowych zbiorowisk niżowej buczyny, natomiast drzewostany z dominacją sosny i świerka nie odpowiadają warunkom siedliskowym – są to zbiorowiska silnie przekształcone. Lasy na siedlisku boru mieszanego świeżego występują w rejonie Trzepowa, Borowiny oraz na południe od Jeziora Klonowskiego. W ich drzewostanie zdecydowanie dominuje sosna, jedynie w domieszce pojawiają się dąb, buk, jodła, brzoza i grab. Monokulturowe drzewostany sosnowe wyróżniają siedliska boru świeżego. W znacznym

stopniu są to zalesienia porolne, o warunkach siedliskowych, zwłaszcza glebowych silnie przekształconych¹.

Obszar gminy stanowi fragment regionu przyrodniczego Pojezierze Kaszubskie. Region charakteryzuje się polodowcowym, pagórkowatym ukształtowaniem terenu z rozsianymi, rynnowymi jeziorami. Wody powierzchniowe zajmują ok. 2,2 % ogólnego obszaru gminy. Na terenie gminy Przywidz występują licznie naturalne zbiorniki wodne w postaci licznych jezior i polodowcowych oczek wytopiskowych.

Największe jeziora na terenie gminy to: Jezioro Przywidzkie, Jezioro Głębokie (Głębocko), Jezioro Ząbrsko (Ząbrowskie), Jeziorow Łąkie i Jezioro Klonowskie.

Wszystkie jeziora na terenie gminy charakteryzują się eutrofizacją. Obok jezior licznie występują tereny zabagnione². Przez teren gminy przepływają dwie rzeki: Reknica i Wietcisa, która wypływa z Jeziora Przywidzkiego.

Na terenach rolnych gminy Przywidz przeważają grunty rolne o niskich klasach bonitacyjnych, niewiele jest gruntów nie tylko klas I-III a także klas IV i gruntów organicznych. Teren gminy położony jest poza strefą zagrożenia powodziowego, jak również nie występują obszary naturalnych zagrożeń geologicznych.

Gmina położona jest w zasięgu Głównego Zbiornika Wód Podziemnych GZWP 111 Subniecka Gdańska obejmującego poziom kredowy.

Z dokumentacji hydrogeologicznej³ GZWP nr 111 wynika, że zbiornik nie jest narażony na wpływy odpowierzchniowe dzięki dobrej izolacji (zalega na znacznych głębokościach).

W Gminie Przywidz występują liczne obszary chronione. Są to:

- ✧ Przywidzki Obszar Chronionego Krajobrazu,
- ✧ rezerwat przyrody „Wyspa na Jeziorze Przywidzkim”;

Na terenie objętym Prognozą oddziaływania na środowisko dla dokumentu „Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Przywidz na lata 2012-2032” występują obszary objęte ochroną w ramach sieci Natura 2000- specjalne obszary ochrony siedlisk:

- ✧ „Przywidz” PLH 220025,

¹Raport o stanie środowiska w gminie Przywidz, PROEKO Biuro Projektów i Wdrożeń Proekologicznych, 2004

²Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Przywidz, Tom I Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego, 2004 r.

³Dokumentacja hydrogeologiczna Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 111 Subniecka Gdańska, 1996, Przedsiębiorstwo Geologiczne „Polgeol” w Warszawie Zakład w Gdańsku, Gdańsk.

- ▲ „Pomlewo” PLH220092,
- ▲ „Huta Dolna” 220089,
- ▲ „Guzy” PLH 220068,
- ▲ „Zielenina” PLH 220065,
- ▲ „Szumleś” PLH 220086 (na granicy z gminą Nowa Karczma).

Na terenie gminy Przywidz nie są prowadzone badania stanu aerosanitarnego. Wobec względnie małej liczby źródeł zanieczyszczeń (o przeważnie małej uciążliwości) oraz dobrych warunków przewietrzania stan aerosanitarny na obszarze gminy można uznać za zadowalający. Okresowo w najbliższym otoczeniu emitorów mogą występować większe dopuszczalne stężenia gazów i opady pyłu wynikające z warunków topoklimatycznych, lecz nie stanowią one poważnego zagrożenia dla zdrowia ludzi, jak i dla środowiska.

W 2010 r. Instytut Medycyny Pracy im. prof. J. Nofera wykonał badania zanieczyszczenia powietrza włóknami azbestowymi. Bezpośrednią miarą zanieczyszczenia środowiska azbestem jest stężenie włókien w powietrzu mierzone liczbą włókien w powietrzu komunalnym na m³ (l.wł/m³). Normatyw higieniczny – najwyższe dopuszczalne stężenie włókien NDS dla środowiska pracy mierzone w strefie oddychania pracownika wynosi 0,1 wł/cm³. Dla powietrza komunalnego normatyw nie został określony; na podstawie literatury i prowadzonych badań przyjmuje się, że 1000 wł/m³, tj. 0,001 wł/cm³ jest górną granicą bezpieczeństwa, przy którym ryzyko występowania patologii azbestozależnych jest na poziomie akceptowalnym.

W powiecie gdańskim badania przeprowadzono w 3 punktach pomiarowych: w Pruszczu Gdańskim (odległość od gm. Przywidz ok. 30 km), w Trąbkach Wielkich (odległość od gm. Przywidz ok. 20 km), i w Pszczółkach (odległość od gminy Przywidz ok. 30 km). We wszystkich punktach pomiarowych powiatu gdańskiego odnotowano niskie stężenia włókien azbestowych w powietrzu komunalnym tj.:

- ▲ w Pruszczu Gdańskim – 556 wł/m³
- ▲ w Pszczółkach – 385 wł/m³
- ▲ w Trąbkach Wielkich – 556 wł/m³

Z uwagi na podobny charakter gmin, bliską odległość oraz brak w gminie Przywidz zakładów pracy objętych Ustawą o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest można domniemywać, że jakość powietrza w zakresie stężeń włókien azbestowych kształtuje się na podobnym poziomie.

Brak realizacji Programu w przyjętym zakresie prowadzić może do szeregu negatywnych zjawisk. Uwidaczniać się będą one w następujących zakresach:

1. Negatywnego wpływu na zdrowie i życie ludzi zamieszkujących i wykorzystujących obiekty gdzie jako materiał konstrukcyjny wykorzystany został azbest. Oddziaływanie w tym zakresie nasilać się będzie na skutek:
 - ▲ braku odpowiedniej wiedzy i świadomości o zagrożeniach związanych z azbestem;
 - ▲ braku odpowiedniej wiedzy, w zakresie właściwego sposobu postępowania z wyrobami zawierającymi azbest;
 - ▲ zwiększenia narażenia ludności na skutek powstawania „dzikich” wysypisk, na których pozostawiany będzie azbest;
 - ▲ negatywnego wpływu na obszary chronione, na skutek powstawania „dzikich” wysypisk, na których pozostawiany będzie azbest.
2. Negatywnego wpływu na powierzchnię ziemi, na skutek powstawania „dzikich” wysypisk, na których składowany będzie azbest.
3. Zanieczyszczenia powietrza włóknami azbestowymi, na skutek nieodpowiednio prowadzonych prac polegających na samowolnym, niekontrolowanym usuwaniu azbestu oraz jego nieprawidłowym składowaniu.

Nie bez znaczenia są również oddziaływania inne niż środowiskowe, choć jednak mające wpływ na stan ochrony środowiska w sposób pośredni.

Przewiduje się, że w przypadku braku realizacji omawianego dokumentu może dojść do następujących skutków:

1. Brak możliwości wykonania spójnej bazy danych w zakresie gospodarowania odpadami, a w konsekwencji sprawnego i skutecznego monitorowania gospodarki odpadami na terenie Gminy Przywidz
2. Wzrastanie kosztów związanych z koniecznością usuwania „dzikich” wysypisk odpadów zawierających azbest, a w konsekwencji ograniczenie wydatkowania środków na inne niezbędne cele w zakresie ochrony środowiska;
3. Obniżanie wartości nieruchomości (negatywny wpływ na dobra materialne) oraz obniżenie walorów krajobrazowych i rekreacyjnych gminy.

7. ISTNIEJĄCE PROBLEMY OCHRONY ŚRODOWISKA ISTOTNE Z PUNKTU WIDZENIA REALIZACJI PROGRAMU, W SZCZEGÓLNOŚCI DOTYCZĄCE OBSZARÓW PODLEGAJĄCYCH OCHRONIE NA PODSTAWIE USTAWY Z DNIA 16 KWIETNIA 2004 R. O OCHRONIE PRZYRODY

Zidentyfikowano następujące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji Programu:

1. Stosunkowo duża liczba tzw. „dzikich wysypisk” odpadów azbestowych na terenach zabudowy zagrodowej oraz na terenach podlegających ochronie na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, w niezabezpieczonej postaci.
2. Znaczne rozproszenie obiektów, w których użytkowane są wyroby zawierające azbest, co powoduje intensyfikację ruchu pojazdów i w konsekwencji zwiększoną emisję zanieczyszczeń do powietrza z procesu spalania paliw, a także zwiększenie oddziaływań akustycznych.
3. Wysoce prawdopodobne, z uwagi na tereny wiejskie, występowanie chronionych gatunków zwierząt (szczególnie ptaków i nietoperzy) w budynkach, w których wykorzystywany jest azbest.
4. Bardzo duży udział wyrobów zawierających azbest w obiektach należących do osób fizycznych powodować może istotne problemy przy realizacji Programu z uwagi na trudności w ponoszeniu znacznych kosztów przez osoby prywatne.

Istotnym problemem, na który należy zwrócić szczególną uwagę i który powinien być w pierwszej kolejności rozwiązany jest stosunkowo duża liczba tzw. „dzikich wysypisk” odpadów azbestowych na terenach podlegających ochronie na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody.

Niewłaściwe, samowolne demontowanie płyt azbestowych nasiliło się w ostatnim okresie, co może mieć związek z postępującym trendem migracji ludności z miast na wieś i związanych z tym remontów starych zabudowań.

Niska świadomość mieszkańców o szkodliwości azbestu, brak dostępnych środków na dofinansowywanie specjalistycznych usług oraz brak kontroli w zakresie usuwania azbestu prowadzi do zwiększania się liczby „dzikich wysypisk” i negatywnego wpływu na obszary cenne przyrodniczo: pozostawione płyty są ponownie wykorzystywane np.: do utwardzania dróg lokalnych, między miejscowościami, prowadzącymi przez tereny leśne, do łatania innych naruszonych pokryć dachowych i okładzin. Umożliwienie mieszkańcom pozbycia się odpadów zawierających azbest poprzez dofinansowanie takiego działania pozwoli skutecznie ograniczyć ten problem.

Źródło: zasoby własne

Źródło: zasoby własne

8. CELE OCHRONY ŚRODOWISKA USTANOWIONE NA SZCZEBLU MIĘDZYNARODOWYM, WSPÓLNOTOWYM I KRAJOWYM, ISTOTNE Z PUNKTU WIDZENIA PROGRAMU ORAZ SPOSOBY, W JAKICH TE CELE I INNE PROBLEMY ŚRODOWISKA ZOSTAŁY UWZGLĘDNIONE PODCZAS OPRACOWYWANIA DOKUMENTU

Wszystkie cele, zawarte w Programie są spójne z dokumentami wyższego szczebla dotyczącymi problematyki azbestu oraz wyrobów zawierających azbest, co zostało wykazane w Rozdziale 1 niniejszej Prognozy.

Przy opracowywaniu celów Programu wzięto pod uwagę wszystkie wymagania związane z tematyką azbestu zawarte w aktach prawnych obowiązujących na terenie kraju (dyrektywach, ustawach, rozporządzeniach), dokumentach strategicznych krajowych i regionalnych oraz wytycznych.

Nadrzędna kwestią przy opracowywaniu dokumentu było dopasowanie założeń realizacji Programu do terminu usunięcia wyrobów zawierających azbest z terenu gminy i warunków lokalnych panujących w gminie Przywidz.

Jako jeden z najważniejszych celów krótkookresowych wskazano „Organizację akcji odbioru odpadów azbestowych w postaci zdemontowanych, niszczących płyt falistych z posesji osób fizycznych na składowisko oraz likwidacja "dzikich wysypisk" azbestu z uwagi na fakt, że jest to jeden z ważniejszych problemów gminy.

9. PRZEWIDYWANE ODDZIAŁYWANIA SKUTKÓW REALIZACJI PROGRAMU NA ŚRODOWISKO WRAZ Z OCENĄ ZNACZNOŚCI

W rozdziale tym omówiono oddziaływanie realizacji założeń Programu na poszczególne komponenty środowiska w gminie Przywidz

9.1. Oddziaływanie na cele i przedmiot ochrony obszarów Natura 2000

Usunięcie odpadów azbestowych z terenu Gminy Przywidz znajdujących się w najbliższej odległości od obszarów Natura 2000 przyniesie pozytywny efekt ekologiczny na stan środowiska oraz cenne siedliska przyrodnicze. Usuwanie wyrobów zawierających azbest nie będzie powodować negatywnych efektów na obszary Natura 2000, ponieważ będzie prowadzone zgodnie z przyjętymi zasadami ostrożności przy demontażu i składowaniu. Azbest z terenu gminy Przywidz będzie unieszkodliwiany na składowisku odpadów azbestowych lub składowisku posiadającym kwaterę do składowania odpadów azbestowych.

9.2. Oddziaływanie na różnorodność biologiczną

Realizacja założeń Programu będzie miała dość ograniczone oddziaływanie na różnorodność biologiczną. Podkreślenia wymaga również fakt, że działania związane z realizacją postanowień Programu dotyczą terenów zabudowanych (a w zasadzie głównie budynków i terenów zabudowy zagrodowej) w odniesieniu, do których trudno mówić o bioróżnorodności. Pewne oddziaływania wystąpić mogą w odniesieniu do gatunków zwierząt jednak, z uwagi na zakres działań koniecznych do podjęcia oraz założone działania minimalizujące, nie można rozpatrywać ich w kontekście wpływu na bioróżnorodność, a jedynie w kontekście oddziaływania na gatunki chronione.

Można dopatrywać się pośrednich krótkotrwałych oddziaływań związanych z emisją zanieczyszczeń do powietrza i emisją hałasu pochodzących od samochodów wykorzystywanych do transportu azbestu. Jednak oddziaływanie takie ma pomijalną wielkość. Pozytywne oddziaływanie związane będzie z ograniczeniem ryzyka powstawania „dzikich” składowisk odpadów.

9.3. Oddziaływanie na ludzi

Realizacja założonych postanowień może powodować dwojakie oddziaływanie na zdrowie i życie ludzi w zależności od analizowanej grupy narażenia.

Biorąc pod uwagę zdrowie ludzi mieszkających, pracujących lub też wykorzystujących do innych celów obiekty, w których znajdują się materiały zawierające azbest, to wpływ realizacji Programu ocenić należy zdecydowanie pozytywnie. Przeprowadzona inwentaryzacja wykazała, że zdecydowana większość wyrobów zawierających azbest wykorzystywanych w budynkach wymaga ponownej oceny w ciągu jednego roku. W momencie prowadzenia prac związanych z usuwaniem azbestu z poszczególnych obiektów, zagrożenie dla okolicznych mieszkańców może wzrastać, jednak

z uwagi na krótkotrwałość występowania narażenia oraz fakt, że przy prowadzeniu prac będą zachowane odpowiednie standardy w zakresie minimalizacji negatywnego oddziaływania (wymagane odpowiednimi przepisami) oddziaływanie takie ma charakter krótkotrwały i odwracalny.

Biorąc pod uwagę grupę osób, która zajmuje się przeprowadzaniem prac polegających na usuwaniu wyrobów zawierających azbest, stwierdzić należy zwiększenie ryzyka związanego z możliwością wystąpienia negatywnych oddziaływań związanych z narażeniem na kontakt z wyrobami zawierającymi azbest. Należy jednak podkreślić, że:

- ▲ zgodnie z obowiązującymi przepisami działalność w takim zakresie prowadzić mogą jedynie wykwalifikowane firmy,
- ▲ firmy te zatrudniają personel, który nie tylko wyposażony jest w odpowiednie środki ochrony osobistej, ale również świadomy jest zagrożeń związanych z prowadzonymi pracami (wysoka świadomość zagrożenia),
- ▲ w ramach prowadzenia prac zgodnie z obowiązującymi przepisami stosowany jest szereg środków minimalizujących wystąpienie negatywnego oddziaływania (zarówno w odniesieniu do pracowników jak i osób zewnętrznych).

Jako, że Program stanowi pewne uszczegółowienie Planu Gospodarki Odpadami dla Gminy Przywidz, do oceny oddziaływania na ludzi posłużono się także ustaleniami *Analizy oddziaływania na środowisko projektu „Planu gospodarki odpadami dla gminy Przywidz...”*. Analiza dowodzi, że wdrożenie „Planu gospodarki odpadami dla gminy Przywidz...” spowoduje zauważalną, wyraźną poprawę ekologicznych warunków życia ludzi w gminie.

9.4. Oddziaływanie na zwierzęta

Realizacja Programu może wywołać pewne skutki w odniesieniu do zwierząt dziko żyjących - w odniesieniu do gatunków (często rzadkich i chronionych), które dostosowały się do życia w środowisku antropogenicznym i wykorzystują budynki jako miejsca rozrodu bądź odpoczynku. Dotyczy to w szczególności ptaków, które zakładają gniazda w obrębie budynków (np. jaskółki), jak i nietoperzy, które bardzo często wykorzystują nieużytkowane części obiektów budowlanych jako miejsce odpoczynku. Realizacja w takich obiektach prac związanych z usuwaniem azbestu powodować może niszczenie lęgów lub też prowadzić do porzucenia lęgów przez rodziców. Dodatkowo przeprowadzone prace remontowe mogą uniemożliwić dalsze wykorzystywanie obiektów przez występujące tam wcześniej gatunki.

Nieodpowiednio prowadzone prace modernizacyjne mogą nie tylko powodować niszczenie chronionych gatunków zwierząt, ich lęgów lub miejsc gniazdowania, ale również przeprowadzone prace

modernizacyjne mogą uniemożliwiać im późniejsze wykorzystywanie tych obiektów jako miejsc gniazdowania lub też miejsc odpoczynku.

Przy zastosowaniu środków, o których mowa w rozdziale 10 niniejszej Prognozy oddziaływanie to będzie miało charakter nieznaczący. Spodziewać się także należy, że analogicznie jak w przypadku pozytywnego oddziaływania na człowieka, realizacja Programu spowoduje pozytywne oddziaływanie na zdrowie zwierząt, które żyją w rejonie obiektów, w których wykorzystywany jest azbest, gdyż zlikwidowane zostanie możliwe źródło narażenia.

9.5. Oddziaływanie na rośliny

Analogicznie jak w przypadku wpływu na obszary Natura 2000 i bioróżnorodność (opisany wpływ na bioróżnorodność) Ocenić można, że realizacja Programu nie będzie powodowała negatywnych oddziaływań na rośliny. Za pozytywne oddziaływanie należy uznać likwidację "dzikich wysypisk" odpadów azbestowych.

9.6. Oddziaływanie na jakość wody

Realizacja postanowień Programu nie będzie powodowała negatywnych oddziaływań na jakość wód zarówno powierzchniowych, jak i podziemnych w odniesieniu do oddziaływań jakie obecnie występują w tym zakresie. Wszelkie prace związane z usuwaniem azbestu będą wykonywane w odpowiednim reżimie technologicznym i z uwzględnieniem obowiązującego prawa. Dlatego też oceniono, że prace te nie będą wpływały negatywnie na wody powierzchniowe i podziemne, dobrze izolowane od powierzchni terenu.

9.7. Oddziaływanie na jakość powietrza

Oddziaływanie na powietrze atmosferyczne postanowień zawartych w analizowanym Programie można rozpatrywać w dwóch aspektach:

1. oddziaływania związanego z usuwaniem azbestu z budynków, w których jest stosowany, polegającego na zwiększeniu stężenia włókien azbestu w powietrzu,
2. oddziaływania pośredniego związanego z emisją zanieczyszczeń do powietrza wywołanych transportem usuniętych materiałów na składowisko.

W zakresie analizy oddziaływania w pierwszym aspekcie należy stwierdzić, że może wystąpić takie oddziaływanie o charakterze krótkotrwałym i lokalnym. Przy uwzględnieniu odpowiedniego reżimu robót oddziaływanie to będzie skutecznie ograniczone do terenu objętego pracami.

Jedynym potencjalnym negatywnym oddziaływaniem związanym z realizacją Programu może być pośrednie oddziaływanie związane z transportem usuniętych z budynków wyrobów na składowisko odpadów. Prace nie będą prowadzone jednocześnie na wszystkich obiektach. Oddziaływanie w tym zakresie nie będzie miało charakteru znaczącego, ponieważ biorąc pod uwagę wieloletni okres czasu,

w którym te prace będą wykonywane, wzrost natężenia ruchu wywołany realizacją postanowień Programu będzie pomijalny.

9.8. Oddziaływanie na powierzchnię ziemi

Realizacja zapisów analizowanego dokumentu będzie miała nieznaczne pozytywne oddziaływanie na powierzchnię ziemi z uwagi na likwidację „dzikich wysypisk” odpadów azbestowych, zalegających w postaci niezabezpieczonej na posesjach, okolicznych polach i terenach leśnych.

9.9. Oddziaływanie na krajobraz

Realizacja przedmiotowego dokumentu nie będzie w sposób bezpośredni wpływała na krajobraz. Pozytywne efekty jego wdrożenia będą wpływały natomiast na krajobraz w sposób pośredni. Usuwanie wyrobów zawierających azbest wymuszać będzie również przeprowadzanie innych prac remontowych na budynkach (elewacji, termomodernizacji, prac dekarskich) przez co poprawione zostaną ich walory estetyczne, co pozytywnie wpłynie na krajobraz i estetykę Gminy Przywidz. Wpływ pozytywny zaobserwować będzie można po likwidacji „dzikich wysypisk”.

9.10. Oddziaływanie na klimat

Realizacja postanowień analizowanego dokumentu nie będzie powodowała oddziaływania na klimat. Co prawda skutkiem jego realizacji może być zmniejszenie ilości zanieczyszczeń emitowanych do atmosfery w wyniku prac demontażowych jednak efekt ten w pewien sposób będzie niwelowany przez dodatkową emisję zanieczyszczeń do powietrza z pojazdów transportujących azbest na składowiska.

9.11. Oddziaływanie na zasoby naturalne

W ujęciu bezpośrednim realizacja postanowień Programu nie będzie miała wpływu na zasoby naturalne. Pewne niewielkie oddziaływania na zasoby naturalne związane mogą być jednak z koniecznością pozyskania dodatkowych materiałów niezbędnych do przeprowadzenia prac remontowych oraz wytworzenia materiałów, które mogą być niezbędne do zastąpienia usuniętych wyrobów zawierających azbest. Będą to jednak oddziaływania bez znaczenia w kontekście wykorzystywania zasobów naturalnych na inne cele. Pogląd taki potwierdzają także zapisy Prognozy oddziaływania na środowisko dla „Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032”, gdzie także dla programu obejmującego cały kraj nie stwierdzono możliwości wystąpienia takiego oddziaływania.

9.12. Oddziaływanie na zabytki

Wyniki przeprowadzonej w ramach realizacji Programu inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest wykazały, że wyroby azbestowe mogą być także wykorzystywane w obiektach zabytkowych jako pozostałości po prowadzonych pracach remontowych w okresie ostatnich kilkudziesięciu lat. W takim ujęciu, efekty realizacji Programu należy ocenić zdecydowanie pozytywnie, gdyż dzięki jego realizacji

możliwe będzie zastosowanie pierwotnie używanych materiałów (lub ich zamienników), dzięki czemu obiekty te odzyskają swój pierwotny charakter.

9.13. Oddziaływanie na dobra materialne

Realizacja postanowień dokumentu w odniesieniu do oddziaływań na dobra materialne będzie dwójakiego rodzaju. Z jednej strony, konieczne będzie poniesienie pewnych kosztów na usunięcie azbestu oraz zastąpienie go innym materiałem, co powodować może znaczne obciążenia budżetu (szczególnie w odniesieniu do osób prywatnych). W Programie określono sposoby uzyskania środków na usunięcie azbestu. Należy jednak pamiętać, że środki te obejmują proces usunięcia, transportu i unieszkodliwienia wyrobów zawierających azbest, a także konieczność poniesienia przez właściciela kosztów zastosowania nowych materiałów (izolacyjnych, dachowych). Z drugiej strony, przeprowadzone prace modernizacyjno-remontowe pozwolą nie tylko zwiększyć walory krajobrazowe przestrzeni wokół modernizowanych obiektów, ale również zwiększyć ich wartość. W efekcie może to powodować uzyskiwanie dodatkowych dochodów przez właścicieli obiektów (oprócz oczywistych zysków przy sprzedaży nieruchomości), np. na skutek intensyfikacji turystyki.

W przypadku przeprowadzania prac termomodernizacyjnych (polegających na wymianie materiału izolującego) możliwe będzie uzyskanie dodatkowych korzyści wynikających z późniejszych oszczędności związanych z mniejszym zużyciem energii niezbędnej do ogrzewania zmodernizowanego budynku. Korzyści takie dotyczyć będą najprawdopodobniej także prac związanych z wymianą pokryć dachowych, gdyż przy prowadzeniu tak poważnego remontu z reguły wymieniane są materiały izolacyjne, co ograniczać będzie straty energii przy ogrzewaniu budynku.

9.14. Oddziaływanie z uwzględnieniem zależności między elementami środowiska i między oddziaływaniami na te elementy

Realizacja przedmiotowego Programu może powodować następujące powiązane oddziaływania:

1. Prace polegające na usuwaniu azbestu pociągać będą za sobą z reguły konieczność przeprowadzenia prac remontowych innych części budynku (elewacji, termoizolacji), co powodować będzie poprawę walorów krajobrazowych, wzrost wartości nieruchomości, zmniejszenie ilości zużywanego paliwa do ogrzewania budynków, ale także potencjalnie negatywny wpływ na gatunki zwierząt wykorzystujących dane obiekty jako miejsce lęgu, odpoczynku bądź gniazdowania.

2. Usunięcie wyrobów zawierających azbest pozytywnie wpłynie na zdrowie ludzi i stan środowiska w gminie. Jednak konieczność unieszkodliwienia usuniętego azbestu spowoduje zwiększenie emisji zanieczyszczeń do powietrza z pojazdów transportujących usunięty azbest. Najbliższe składowisko, które może przyjąć odpady azbestowe z terenu gminy Przywidz zlokalizowane jest w Gdańsku-Szadółkach, w odległości ok. 32 km od obszaru gminy.

W Prognozie oddziaływania na środowisko aktualizacji Programu ochrony środowiska Województwa Pomorskiego 2007-2010 z uwzględnieniem perspektywy 2011-2014, którego część stanowi projekt Planu Gospodarki Odpadami dla Województwa Pomorskiego 2010 przeprowadzono ocenę wpływu ustaleń projektu POŚ na środowisko i żyjących w nim ludzi i stwierdzono, że zdecydowana większość proponowanych celów (w tym cele dotyczące eliminacji ze środowiska naturalnego azbestu i wyrobów zawierających azbest) będzie wykazywać dodatni wpływ na środowisko i ludzi. Dodatkowo cytowana Prognoza dowodzi, że badane cele przyczynią się do zwiększenia tempa aktywności w zakresie ochrony środowiska.

10. ROZWIĄZANIA MAJĄCE NA CELU ZAPOBIEGANIE, OGRANICZANIE LUB KOMPENSACJĘ PRZYRODNICZĄ NEGATYWNYCH ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO, MOGĄCYCH BYĆ REZULTATEM REALIZACJI PROGRAMU, W SZCZEGÓLNOŚCI NA CELE I PRZEDMIOT OCHRONY OBSZARU NATURA 2000 ORAZ INTEGRALNOŚĆ TEGO OBSZARU

W zdecydowanej większości przypadków, środki minimalizujące, jakie należy zastosować, aby ograniczyć negatywne oddziaływanie związane z realizacją przedmiotowego dokumentu wynikają wprost z przepisów prawa (jest to szczegółowo opisane w projekcie Programu – patrz załącznik nr 1).

1. W trakcie prowadzenia prac związanych z usuwaniem azbestu – w kontekście zagrożenia dla pracowników i osób trzecich wykonawca obowiązany jest do:

- a) izolowania od otoczenia obszaru prac przez stosowanie osłon zabezpieczających przenikanie azbestu do środowiska;
- b) ogrodzenia terenu prac z zachowaniem bezpiecznej odległości od traktów komunikacyjnych dla osób pieszych, nie mniejszej niż 1 m, przy zastosowaniu osłon zabezpieczających przed przenikaniem azbestu do środowiska;
- c) umieszczenia w strefie prac w widocznym miejscu tablic informacyjnych o treści: "Uwaga! Zagrożenie azbestem";
- d) zastosowania odpowiednich środków technicznych ograniczających do minimum emisję azbestu do środowiska;
- e) zastosowania w obiekcie, gdzie prowadzone są prace, odpowiednich zabezpieczeń przed pyleniem i narażeniem na azbest;
- f) codziennego usuwania pozostałości pyłu azbestowego ze strefy prac przy zastosowaniu podciśnieniowego sprzętu odkurzającego lub metodą czyszczenia na mokro;
- g) izolowania pomieszczeń, w których zostały przekroczone dopuszczalne wartości stężeń pyłu azbestowego dla obszaru prac;
- h) stosowania zespołu szczelnych pomieszczeń, w których następuje oczyszczenie pracowników z azbestu (komora dekontaminacyjna), przy usuwaniu pyłu azbestowego przekraczającego dopuszczalne wartości stężeń;

- i) zapoznania pracowników bezpośrednio zatrudnionych przy pracach z wyrobami zawierającymi azbest lub ich przedstawicieli z planem prac, a w szczególności z wymogami dotyczącymi bezpieczeństwa i higieny pracy w czasie wykonywania prac;
- j) prowadzenia prac związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest w sposób uniemożliwiający emisję azbestu do środowiska oraz powodujący zminimalizowanie pylenia poprzez:
 - ✦ nawilżanie wodą wyrobów zawierających azbest przed demontażem i utrzymywanie w stanie wilgotnym przez cały czas pracy;
 - ✦ demontaż całych płyt bez jakiegokolwiek uszkodzenia,
 - ✦ odspajanie materiałów związanych z podłożem przy stosowaniu wyłącznie narzędzi ręcznych,
 - ✦ prowadzenie kontrolnego monitoringu powietrza w przypadku stwierdzenia występowania przekroczeń najwyższych dopuszczalnych stężeń pyłu azbestu w środowisku pracy, w miejscach prowadzonych prac,
- k) przestrzegania szczególnych zasad bezpieczeństwa i higieny pracy, określonych dla prac przy usuwaniu wyrobów zawierających azbest.

2. **Po dokonaniu demontażu** wymagane jest:

- a) bieżące zabezpieczanie zdemontowanych wyrobów i odpadów zawierających azbest oraz ich magazynowanie na wyznaczonym i zabezpieczonym miejscu.
- b) odpowiednie oznakowanie odpadów zawierających azbest.

3. **W transporcie odpadów azbestowych** wymagane jest:

- a) szczelne opakowanie odpadów azbestowych w folię polietylenową o grubości nie mniejszej niż 0,2 mm (dla wyrobów i odpadów o gęstości objętościowej równej lub większej niż 1.000 kg/m³);
- b) zestalenie przy użyciu cementu, a następnie po utwardzeniu szczelne opakowanie w folię polietylenową o grubości nie mniejszej niż 0,2 mm odpadów zawierających azbest o gęstości objętościowej mniejszej niż 1000 kg/m³,

szczelne opakowanie odpadów pozostających w kontakcie z azbestem i zakwalifikowanych jako odpady o gęstości objętościowej mniejszej niż 1000 kg/m^3 w worki z folii polietylenowej o grubości nie mniejszej niż 0,2 mm, a następnie umieszczenie w opakowaniu zbiorczym z folii polietylenowej i szczelne zamknięcie,

- c) utrzymywanie w stanie wilgotnym odpadów zawierających azbest w trakcie ich przygotowywania do transportu;
- d) magazynowanie przygotowanych do transportu opakowań w osobnych miejscach zabezpieczonych przed dostępem osób niepowołanych
- e) oczyszczenie pojazdu przed załadowaniem przygotowanych odpadów zawierających azbest z elementów umożliwiającymi uszkodzenie opakowań w trakcie transportu;
- f) umocowanie ładunku odpadów zawierających azbest tak, aby w trakcie transportu nie był on narażony na wstrząsy, przewracanie lub wypadnięcie z pojazdu.

4. **W trakcie prowadzenia prac związanych z usuwaniem azbestu** – w kontekście negatywnego oddziaływania na gatunki chronione (ustawa z dn. 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody).

- a) Przed rozpoczęciem prac należy przeprowadzić rozpoznanie, czy w rejonie prowadzenia prac (także w strefie bezpośredniego oddziaływania) występują gatunki chronione;
- b) W przypadku stwierdzenia występowania takich gatunków konieczne jest uzyskanie właściwego zezwolenia od organu ochrony środowiska, określającego terminy i warunki wykonywania prac remontowo-budowlanych.
- c) Prace powinny być tak prowadzone, aby unikać płoszenia, zabijania, niszczenia siedlisk, gniazd i jaj, przenoszenia w inne miejsce;
- d) O ile jest to możliwe, po przeprowadzeniu prac remontowych w obiektach, w których wcześniej gniazdowały ptaki należy umożliwić im dalsze gniazdowanie. Jeżeli nie będzie możliwe naturalne wykorzystanie szpar i szczelin należy dążyć do zapewnienia odpowiednich miejsc zastępczych, (np. budek lęgowych) w rejonie remontowanego budynku tak, aby skompensować utracone miejsca siedliskowe dla danych gatunków.
- e) Dostosowywanie terminów i sposobów wykonywania prac demontażowych do okresów lęgu, rozrodu lub hibernacji.

Wszystkie gatunki ptaków, które często wykorzystują budynki jako miejsca swego gniazdowania, a także wszystkie występujące w Polsce nietoperze, objęte są ochroną na podstawie Rozporządzenia

Ministra Środowiska z dnia 28 września 2004 r. w sprawie gatunków dziko występujących zwierząt objętych ochroną gatunkową. (Dz.U. z 2004 r., Nr 220, poz. 2237) Oznacza to, że na podstawie § 6, obowiązują w stosunku do nich następujące zakazy, które mogą mieć zastosowanie przy prowadzeniu prac remontowych w budynkach: zabijania, niszczenia ich jaj i postaci młodocianych, niszczenia ich siedlisk i ostoi, niszczenia ich gniazd, legowisk, zimowisk i innych schronień wybierania ich jaj, umyślnego płoszenia i niepokojenia, przemieszczania z miejsc regularnego przebywania na inne miejsce.

Zakaz niszczenia gniazd ptasich nie dotyczy (na podstawie §7 pkt 2 Rozporządzenia) ich usuwania z obiektów budowlanych od 16 października do końca lutego, jeżeli wymagają tego względy bezpieczeństwa lub sanitarne.

11. ROZWIĄZANIA ALTERNATYWNE DO ROZWIĄZAŃ ZAWARTYCH W PROGRAMIE

Art. 51 art. 2. pkt. 3b ustawy z dnia 3 października 2008 roku o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. Z 2008 r., Nr 199 poz. 1227 ze zm.) nakłada obowiązek przedstawienia rozwiązań alternatywnych do rozwiązań zawartych w opracowanym dokumencie.

Kryterium wyboru odpowiednich kierunków działań i wynikających z nich zadań Programu stanowią zarówno aspekty ekologiczne jak i ekonomiczne. Gmina Przywidz kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju, dokonała wyboru takich założeń, które umożliwią realizację obowiązku usunięcia wyrobów zawierających azbest w wymaganym terminie z zachowaniem ochrony środowiska.

Zaproponowane działania i zadania zmierzają do poprawy środowiska i zostały wybrane jako optymalne rozwiązania. Podyktowane są one w głównej mierze obowiązującymi przepisami prawa, szczególnie regulującymi zasady usuwania, zabezpieczania, transportu i składowania odpadów zawierających azbest oraz odpowiedzialność podmiotów w to zaangażowanych.

Jako warianty alternatywne danego przedsięwzięcia można ewentualnie rozważać: warianty technologiczne i warianty organizacyjne robót demontażowych.

Dla realizacji celów Programu nie określono konkretnych rozwiązań alternatywnych z uwagi na fakt, że w obowiązującym stanie prawnym i w świetle informacji o ryzyku zdrowotnym nie istnieje żadne rozwiązanie alternatywne dla realizacji generalnego celu Programu, jakim jest usunięcie wyrobów azbestowych z miejsc ich dotychczasowego użytkowania.

12. PODSUMOWANIE

Prognoza oddziaływania na środowisko „Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Przywidz na lata 2012-2032” została wykonana dla zrealizowania celu wskazanego w ustawie z dnia 3 października 2008 r. *o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko*, tj. przeprowadzenia publicznego postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko skutków realizacji planów i programów.

W prognozie scharakteryzowano zawartość „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest...”, którego istotą jest zaprojektowanie warunków do bezpiecznego demontażu użytkowanych na terenie gminy Przywidz wyrobów zawierających azbest i ich unieszkodliwienia.

Porównano zawarte w Programie cele z celami dokumentów nadrzędnych i zweryfikowano ich spójność. Oceniano zgodność z następującymi dokumentami:

- Aktualizacja Planu Gospodarki Odpadami dla Powiatu Gdańskiego 2010;
- Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla terenu województwa pomorskiego;
- Programu Ochrony Środowiska Województwa Pomorskiego na lata 2007 – 2010 z uwzględnieniem perspektywy 2011 – 2014 wraz z Planem Gospodarki Odpadami Województwa Pomorskiego 2010;
- Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032
- Krajowego Planu Gospodarki Odpadami 2014.

Program jest przeniesieniem polityki szczebla krajowego i regionalnego w zakresie eliminacji azbestu i wyrobów zawierających azbest, dostosowanej do warunków lokalnych Gminy Przywidz.

W Prognozie dokonano oceny wpływu realizacji Programu na poszczególne komponenty środowiska (bioróżnorodność, obszary Natura 2000, zwierzęta, rośliny, wodę, powietrze, klimat, krajobraz, dobra materialne, zabytki, powierzchnię ziemi). Z wykonanej metodycznie analizy wynika, że przy zachowaniu wymagań, wynikających z przepisów prawa, demontaż wyrobów azbestowych nie będzie miał zasadniczo negatywnego wpływu na środowisko, przyczyni się natomiast do poprawy jego stanu. Usunięcie wyrobów azbestowych do końca 2032 r. jest niezbędne z uwagi na postępujące w materiale procesy starzenia się, skutkujące uwalnianiem się rakotwórczych włókien azbestu.

Nie stwierdzono także możliwych do wystąpienia niekorzystnych oddziaływań na środowisko poza granicami kraju, z uwagi na lokalny charakter działań wskazanych w Programie oraz znaczną odległość

Gminy Przywidz od granic kraju - ponad 80 km. Zatem realizacja Programu nie będzie skutkowała możliwością wystąpienia oddziaływań transgranicznych.

Biorąc pod uwagę stan środowiska gminy Przywidz zidentyfikowano najważniejsze problemy ochrony środowiska związane z realizacją Programu, na które należy zwrócić szczególną uwagę w trakcie wdrażania Programu. Jako najważniejszy problem został wskazany fakt licznego występowania „dzikich wysypisk” odpadów azbestowych na terenach zabudowy zagrodowej oraz na terenach podlegających ochronie na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, w niezabezpieczonej postaci. Ponadto znaczne rozproszenie obiektów, w których użytkowane są wyroby zawierające azbest, może spowodować intensyfikację ruchu pojazdów i w konsekwencji zwiększoną emisję zanieczyszczeń do powietrza z procesu spalania paliw, a także zwiększenie oddziaływań akustycznych. Z uwagi na charakter obszaru – tereny wiejskie- istnieje możliwość występowania chronionych gatunków zwierząt (szczególnie ptaków i nietoperzy) w budynkach, w których wykorzystywany jest azbest.

Wdrażanie Programu może zostać zaburzone z uwagi na bardzo duży udział wyrobów zawierających azbest w obiektach należących do osób fizycznych i konieczność ponoszenia znacznych kosztów przez osoby prywatne. Rozwiązaniem tego problemu może być uruchomienie dedykowanego programu dofinansowania usuwania wyrobów zawierających azbest dla osób fizycznych.

Niniejsza Prognoza bada także sposób monitorowania przyjętych założeń Programu. W Programie określono sposób monitorowania postępów wdrażania jego zapisów. Weryfikacja przeprowadzana będzie w trzech terminach: w roku 2016, w roku 2023, w roku 2030 (ewaluacja on going) i w roku 2032. W ten sposób można będzie określić w jakim stopniu udało się zrealizować zapisy Programu, ale również czy założenia te były słuszne i nie odbiegają od rzeczywistości.

W Prognozie wskazano niezbędne działania minimalizujące dla maksymalnego ograniczenia ewentualnych negatywnych oddziaływań podejmowanych działań, także w kontekście oddziaływania na gatunki chronione i z uwzględnieniem wymagań i nakazów wynikających z ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (tekst jednolity Dz.U. z 2009 r., Nr 151 poz. 1220 ze zm.)

Dla realizacji celów Programu nie określono konkretnych rozwiązań alternatywnych z uwagi na fakt, że w obowiązującym stanie prawnym i w świetle informacji o ryzyku zdrowotnym nie istnieje żadne rozwiązanie alternatywne dla realizacji generalnego celu Programu, jakim jest usunięcie wyrobów azbestowych z miejsc ich dotychczasowego użytkowania.